

„Organizacja i finansowanie ochrony przeciwpowodziowej w Austrii”

Heinz Stiefelmeyer¹

Izba Przemysłowo-Handlowa Austrii
Wiedner Hauptstraße 63, 1040 Wiedeń

23 listopada 2012

Wprowadzenie: dużo wody – mały obszar zasiedlenia

Austria, jako wysoko i średniogórski kraj w centralnej Europie, ma szczęście należeć do najbogatszych w wodę regionów Ziemi. Potoki i rzeki są „życiodajnymi arteriami” naszego kraju i liczą łącznie ok. 100 000 km długości. Klimat jest umiarkowany, na pograniczu atlantyckiego, kontynentalnego i śródziemnomorskiego, z umiarkowanymi temperaturami i opadami atmosferycznymi wynoszącymi średnio 1100 mm w ciągu roku. Pomimo tego, warunki klimatyczne i geograficzne stwarzają w Austrii zagrożenie klęskami żywiołowymi. Obszary górskie narażone są na zalania, powodzie błotne i lawiny, natomiast tereny nizinne na długotrwałą, rozległą powódź zagrażającą ludności i gospodarce. Bez ochrony przeciwpowodziowej zamieszkanie na terenach dorzeczy byłoby w dużej mierze niemożliwe.

Całkowita powierzchnia Austrii wynosi 84 000 km², w tym 36 194 km² zajmują lasy, 26 370 km² rolnictwo, winnice i obszar górski – każde 8 600 km², 6 100 km² to nieużytki, 1 923 km² - drogi, a 1 404 km² przypada na rzeki i zbiorniki wodne. Obecnie gospodarstwa rolne i leśnictwo zajmują dominującą rolę w Austrii i kształtują w specyficzny sposób obszary wiejskie i alpejskie. Powierzchnia nadająca się pod zasiedlenie - do której zaliczane są ogrody, drogi oraz powierzchnie budowlane i rolne – jest w Austrii wyjątkowo mała.

Tereny zamieszkałe stanowią około 39 % całkowitej powierzchni, przy czym w zachodniej części kraju, ze względu na topografię, powierzchnia ta jest jeszcze mniejsza. Przykładowo w Tyrolu wynosi tylko 13,5 %, a w Vorarlbergu 23,2 %. Po odjęciu obszarów zagrożonych klęskami żywiołowymi, rezerwatów przyrody i krajobrazu, pozostaje w poszczególnych regionach maksymalnie 10 % (lub mniej) powierzchni pod zabudowę lub rolnictwo.

---

¹ MR DI Dr. Heinz Stiefelmeyer, Kierownik Działu Ochrony Przeciwpowodziowej w Ministerstwie Rolnictwa i Leśnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; 1030 Wiedeń, Marxergasse 2; heinz.stiefelmeyer@lebensministerium.at, +43/1/71100-7138

Państwowa Organizacja Ochrony Przeciwpowodziowej

Ze względu na wymagania prawne, na różnorodność obszarów i zróżnicowane wymagania poszczególnych regionów, Państwowa Organizacja Ochrony Przeciwpowodziowej w Austrii dzieli się na trzy działy, a mianowicie, na regulację i opiekę nad wodami naturalnymi, zabezpieczenie górskich potoków oraz utrzymanie i rozwijanie arterii wodnych. Każdy z tych działów podlega osobnej jednostce zarządzania.

Zarządzaniem wszystkimi wodami naturalnymi, z wyjątkiem potoków górskich i dróg wodnych, zajmuje się „Bundeswasserbauverwaltung (BWV)“.

Zagadnieniem tym zajmują się zarówno Urzędy Wojewodzkie, jak i urzędy będące integralną częścią Ministerstwa Rolnictwa, Leśnictwa, Ochrony Środowiska i Terenów Wodnych (Oddział VII 5 – Ochrona Gospodarki Wodnej).

Potoki górskie, których zasięg jest ściśle określony, podlegają Urzędowi Zarządu Lasów i Zapobiegania Lawinom w Ministerstwie Leśnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Arterie wodne, jak Dunaj, Morawa i Dycja podlegają „Ministerstwu Transportu, Rozwoju i Technologi“.

Finansowanie ochrony przeciwpowodziowej

W Austrii zagadnienie zabezpieczeń na wypadek klęsk żywiołowych jest bardzo istotnym problemem, którym zajmują się odpowiedzialne Ministerstwa i Służby. W latach 2002-2011 inwestycje z tym związane wyniosły ponad 1,85 miliardów Euro. Z tej sumy przypadło odpowiednio: około 70 milionów Euro dla Zarządu Budownictwa Wodnego, 75 milionów Euro dla zabezpieczenia potoków górskich oraz zabezpieczenia przed lawinami i 40 milionów Euro przeznaczone było dla Zarządu Budownictwa Dróg Wodnych.

Szczególnie w okresach wielkich powodzi w 2003 i 2006 roku, jak i w latach 2009-2011, przeznaczone środki finansowe były bardzo duże. Po powodzi w roku 2002 Rząd udostępnił 650 milionów Euro na natychmiastową pomoc.

60% kosztów na ochronę przeciwpowodziową pokrywanych jest przez państwo, 23% finansują urzędy regionalne, a pozostałe 17% poszczególne gminy.

Dofinansowanie, jego rozdział i realizację reguluje prawnie Ustawa o Gospodarce Wodnej.

Załącznik:

Metody ochrony przeciwpowodziowej

Powodzie z lat 2002 i 2005 pokazały, że zjawiska przyrody są w stanie przekroczyć nasze wyobrażenia i że siły natury mogą pokonać wszelkie zabezpieczenia.

Nie mogąc stworzyć doskonałej ochrony przeciwpowodziowej, przyjęto na podstawie dotychczasowej wiedzy trzy priorytetowe cele zabezpieczeń:

Cel 1.: Ochrona życia ludzkiego

Ochrona życia ludzkiego ma najwyższy priorytet. Utrzymanie i ochrona ważnych obiektów infrastruktury jak: szpitali, zaopatrzenia w wodę oraz innych, niezbędnych środków do życia, jest ważniejsza od ochrony mienia. Przede wszystkim muszą być zapewnione możliwości ewakuacji i pierwszej pomocy dla ludzi.

Cel 2.: Przedsięwzięcie niezbędnych kroków ochrony przeciwpowodziowej

Konieczne są zabezpieczenia przeciwpowodziowe uniemożliwiające zalanie zagrożonych terenów, ich stała konserwacja i kontrola skuteczności.

Cel 3.: Ochrona wód naturalnych

Prawdziwe klęski powodziowe zdarzają się w miarę rzadko. Akwenty naturalne, jak i przeznaczone do rekreacji powinny być uwzględnione w programach ochrony. Zabezpieczenia przeciwpowodziowe oraz ochrona środowiska naturalnego mogą z wzajemną korzyścią się wspierać.

Strategiczne zabezpieczenia ochrony przeciwpowodziowej w Austrii opierają się na kilkudziesięcioletnim doświadczeniu oraz wiedzy uzyskanej podczas opanowania powodzi w ostatnich latach. W przyszłości przewiduje się, przede wszystkim bardziej zintegrowane zarządzanie ze współudziałem mieszkańców zagrożonych terenów oraz fachowe i merytoryczne doszkalać.

Poniżej 10 metod strategii ochrony przeciwpowodziowej w Austrii:

1. Zakres ochrony i odpowiedzialności

Zakres ochrony oraz odpowiedzialność poszczególnych osób lub instytucji musi być ściśle określona.

We wspólnym interesie jest sprawne współdziałanie, co umożliwi skuteczne uporanie się ze szkodami.

Ochrona przeciwpowodziowa może dotyczyć każdego.

2. Informowanie o niebezpieczeństwie i uświadamianie o zagrożeniu.

Mieszkańcy muszą sobie zdawać sprawę z zagrożenia, wiedzieć jak się zachować i wykorzystać posiadaną wiedzę w razie potrzeby.

3. Zapewnienie optymalnego użytkowania na podstawie planów przestrzennych.

Zastosowane środki muszą być odpowiednie dla miejsca ich stosowania, a nie odwrotnie.

Tereny zalewowe powinny spełniać warunki retencji, co mogłoby również polepszyć sytuację ekologiczną w rejonie.

4. Wspieranie i zachęcanie do prywatnych zabezpieczeń.

W zasadzie każdy jest sam odpowiedzialny za zabezpieczenie własnego majątku, tak więc można wymagać od każdego indywidualnego udziału w ochronie przeciwpowodziowej.

Przy pomocy odpowiedniej informacji i motywacji (które nie muszą być kosztowne), można dużo osiągnąć.

5. Pokazywanie niekorzystnych zmian związanych z powodzią:

n.p. strata obszarów retencyjnych, przyspieszenie odpływów, nie zrównoważona zawartość materiałów twardych, niestabilne dno etc.

6. Planowanie publicznego głosowania

Można zapobiec wielu konfliktom przez wzajemne dostosowanie istotnych koncepcji, przy czym współpraca urzędów państwowych i regionalnych jest niezbędna.

7. Zapewnienie środków bezpieczeństwa tam, gdzie są one konieczne.

Również wtedy, gdy zapobieganie powodziom będzie skuteczną ochroną, nadal potrzebne będą techniczne konstrukcje zabezpieczające tereny mieszkalne i przemysłowe.

8. Plany awaryjne i środki zapobiegania katastrofom

Podobnie, jak ochrona przeciwpożarowa nie może zastąpić straży pożarnej, tak i konstrukcje ochronne nie mogą zastąpić planów operacyjnych.

Nawet rozległa ochrona przeciwpowodziowa nie będzie w stanie zapewnić całkowitego bezpieczeństwa i w związku z tym jej uzupełnianie i poszerzanie jest niezbędne.

9. Zabezpieczenie finansowe.

Natura nie potrafi uchronić się przed klęskami żywiołowymi, potrafi jednak relatywnie szybko się zregenerować. Człowiek musi być przygotowany i zabezpieczony na wypadek kataklizmu. Oszczędności, ubezpieczenia, fundusze państwowe lub prywatne mogą umożliwić usunięcie szkód i powrót do stanu sprzed kataklizmu.

10. Ulepszanie systemu ostrzegania.

Nowoczesne techniki umożliwiają przewidzenie, przebieg i intensywność powodzi. Odpowiednio wczesne ostrzeżenie może wyeliminować lub zminimalizować szkody.

Wszystkie koncepcje i środki „Bundeswasserbauverwaltung“ są podzielone na trzy wydziały.

W ramach „zapobiegania przed powodziami“ podejmowane są kroki, które zmniejszają poziom i prędkość zalania.

Najlepsza ochrona jest ta, która jest w stanie zapobiec zalaniu. Naturalna retencja na obszarach zalewowych i w dolinach redukuje niebezpieczeństwo powodzi już od początku. Im więcej wody jest przetrzymywane i wnika w podłoże, tym niższy jest stan wody u ujścia rzeki. Technicznymi zabezpieczeniami, będącymi głównym zadaniem „ochrony przeciwpowodziowej“ jest budowa zapór przeciwpowodziowych w rejonach zagrożonych; murów oporowych, zapór, zbiorników retencyjnych, etc.

Jednak możliwości są ograniczone, a osiągnięte bezpieczeństwo relatywne. Trzeba zawsze liczyć się z prawdopodobieństwem jeszcze większych powodzi. Ostatecznie stawia się na zminimalizowanie szkód przez zabezpieczenia terenów zagrożonych, odpowiednie konstrukcje budowlane, wczesne ostrzeżenie i alarmowanie oraz prawidłowe zabezpieczenia na wypadek zagrożenia.

Pomimo wszelkich możliwych starań pozostaje zawsze ryzyko, którego nie można wykluczyć i które może być jedynie zmniejszone przez odpowiednie zabezpieczenia społeczeństwa na wszelkich możliwych płaszczyznach.